

יסיימו הימים ויוכלו לחזור לביתם, וכשהם חוזרים לביתם ונמצאים תקופת מה בביתם, הם כבר חושבים על נסיעתם החדשה שיוכלו שוב להפליג אל מעבר לים. וא"כ, כל ימיהם הם מחכים ומצפים ומייחלים "שיעברו הימים". לעומת זאת, האדם השלם לא מחכה שהימים יחלפו, אדרבה, הוא "אוהב ימים", אוהב את היום ולא מחכה שיעבור. וכל כך למה? כיון שהוא עסוק ב"לראות טוב", מנצל את הזמן לתורה ועבודה, וכך הוא שבע מטובו של היום. על פי זה מבאר השואל ומשיב את כוונת הרוכל אחרי שהכריז על מרכולתו, ורב ינאי בא לראות מהו מוכר. אמר לו הרוכל, לא אתה ולא שכמותך צריכים מהסחורה שלי, כי אתה ושכמותך יודעים לנצל את הימים עד תומם, ואתם לא מאותם אנשים שכל רצונם "שיחלפו הימים", וכל הזמן הם מחכים שיעבור הזמן.

ה"חפץ חיים" ביאר הענין באופן זה. ההבדל בין הרוכל לבין חנווני בחנותו, שהרוכל, כיון שמחזור בעיירות עם מרכולתו, לא מוכר בהקפה, וכל תשלום חייב להיות מידי, במקום. זאת למד ר' ינאי מהרוכל, שעבור הימנעות מלשון הרע, התשלום שכר אינו בהקפה לעתיד לבוא, אלא מיידית, כלומר, שתיכף לקיום המצוה, זוכה ב"מגת חיים".

רבי שמעון שוואב מתאר איך המחיש זאת ה"חפץ חיים", ומה טיבם של חיים אלה. אנו אומרים בתפילה "וחיי עולם נטע בתוכנו", מה פירוש "חיי עולם"? שבכל שלב עתידי בחיינו ובחיי צאצאינו נהיה במחיצתו של הקב"ה. זה נקרא "חיי עולם". דבר נפלא זה, ניתן לרכוש תיכף ולאחר, ממש כמו מהרוכל. ולא עוד, אלא שמכירה זו נעשית אין ספור פעמים, מידי יום ביומו, התגברת והתנזרת רגע אחד מדיבור לשון הרע, הנה קניית לעצמך "חיי עולם" לנצח נצחים.

"זאת תהיה תורת המצורע" (י"ד - ב)

מדוע כתוב "זאת תהיה תורת המצורע", היה צריך לכתוב "זאת תורת המצורע"? מתרץ האדמו"ר רבי שמואל מסוכוטשוב, הנגעים הרי מגיעים בגלל הגאווה, מצורע זה בימי צרעתו חש רגעי השפלה, כולם מתרחקים ממנו, וזה גורם לו לעשות חשבון נפש ולראות לאן הוא התדרדר, ואלו מסקנות עליו להסיק ממצבו. הרגשה זו צריכה ללוותו כל ימי חייו, גם אחרי שיחלים לגמרי, שלא יחזור ויתגאה, אלא יישאר בענוותנותו כל ימיו ולכן מדגישה התורה זאת תהיה, הרגשה זו תמיד תהיה בליבו.

"זאת תהיה תורת המצורע" (י"ד - ב)

כותב רבי אברהם גרודינסקי: מצורע אמרו חז"ל הוא נטריקון של "מוציא רע", והגמ' בשבת [קכ"ז:] אומרת, הדין את חבירו לכף זכות, דנים אותו לכף זכות. כל המפרשים מבארים שזהו גמול לאיש הדין את חבירו, שכיון שחיפש בזכותו, אז בשמים דנים גם אותו "הדין" לכף זכות מידה כנגד מידה. אבל יש מפרשים, שחז"ל מתכוונים, שאם אדם דן את חבירו לכף זכות, אז גם בשמים דנים את החבר לזכות, כי בשמים מתחשבים בדעת הבריות, ובכל דעה של אדם היכולת להכריע בדיני שמים. ולפי"ז, המספר לשון הרע לא רק שגורם רע לחבירו בעולם הזה בשם רע שמוציא עליו, עוד הוא גורם לו רעה בשמים, שהרי דיבורו

שלא רק שהאדם עצמו לא יאכל, אלא אם יראה את חבירו אוכל חזיר הוא יתרחק ממנו ויתבייש לדבר איתו. ומצד שני, יש לנו לאו חמור בהרבה מאיסור אכילת חזיר, וקל הוא בעיני האדם, וכצחוק נחשב הוא בעיניהם, כגון לדבר לשון הרע. וא"כ, הלאו של חזיר הוא לאו עשיר, כי כולם חוששים ממנו, והלאו של לשון הרע הוא לאו עני, שכמעט אין אדם המפחד ממנו. וזהו שאמר רב פפא דרך רמז אין עני מכלב, רצה לומר, אין לאו עני יותר מלאו של לשון הרע, שכאמור לעיל מי שעובר עליו ראוי להשליכו לכלבים, כי גם המספר דרכו תמיד לנבוח ככלב, וקל הוא בעיני האדם, וכצחוק נחשב הוא בעיניהם, ואין עשיר כחזיר, שכולם יראים לאכול אותו.

"זאת תהיה תורת המצורע" (י"ד - ב)

המדרש [ויק"ר ט"ז - ב] מביא מעשה ברובל אחד שהיה מסתובב בעיירות, והיה מכריז ואומר מי רוצה לקנות סם חיים, והראה להם את הפסוק "מי האיש החפץ חיים וכו' נצור לשונך מרע". אמר ר' ינאי, כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט.

לכאורה איזה חידוש מיוחד חידש אותו רובל לרבי ינאי, מבאר רבי יצחק בלאור: הרוכל שהכריז מי רוצה לקנות סם חיים, לא התכוון לחיי עולם או "חיים ארוכים", אלא ל"חיים טובים", וכמו ששינונו "זכה נעשית לו סם חיים". וחידוש גדול יש בדבר, שבפשטות הפסוק "מי האיש החפץ חיים" הכוונה היא לשלול את ההיפך שהוא המוות, ולא יותר. בא אותו רובל, וחידש כי "חיים" אין הכוונה כפשוטם, היפוכם של המוות, אלא הכוונה ל"חיים טובים", חיים שיש בהם ענין וטעם, ללמדנו, שכל תענוגות העולם הזה אין הם "חיים", ולמי יש "חיים", רק לזה הנוצר את לשונו מרע ושפתיו מדבר מרמה ומונע את עצמו מלדבר לשון הרע רק לו יש סם חיים. רצה לומר, זכות בפועל שמקדשת את האדם על ידי שנעשה פיו קדוש ונתקדש בעצמו ודבק בחיי תורה.

ביאור נוסף מובא בשם רבי יצחק בלאור, ישנם אנשים הלועגים לאלה ההולכים להתרפאות ע"י רופאי אליל, ובכל זאת, במידה והם יחלו וילכו לרופאים מובהקים ומפורסמים, ומישהו יציע להם רופא אליל ששמו יצא לתהילה, גם הם ילכו אליו! ומדוע? כי תאוות החיים כל כך גדולה, עד שאנשים מנסים דברים שהם עצמם אינם מאמינים בהם. אותם אנשים שהולכים להתרפאות אצל רופאי אליל, נציע להם "רפואות סגוליות" של חז"ל, כמו "החש בראשו יעסוק בתורה", לא ירצו לשמוע, ומדוע? כי יצר הרע מסמא את עיניהם ומכביד את ליבם אפילו בדבר שחיהם תלויים בו. את זה ביקש הרוכל ללמד את העם כשהכריז על סם החיים אשר ברשותו. כל בר דעת מבין שאין רפואה שמאריכה ימיו של אדם, ואם זה היה במציאות הרי אי אפשר היה לשלם את המחיר, ובוודאי לא רובל המחזור על הפתחים היה מוכרו, ועם כל זאת, תאוות החיים אנשים יקנו, שאולי יש אחוז אחד אמת בדבריו. וזה שהעיר ליבם הרוכל, אם אתם כבר מאמינים לרוכל עובר אורח בדבר שהוא דמיוני, מדוע לא תתנו אמון בדברי דוד המלך בתהילים שהציע חיים לכל אחד, ומוטב שתנסו סם ותרופה זו ואז תאריכו ימים.

ה"שואל ומשיב" מביא בספרו "דברי שאול" הסבר מבעל "קצות החושן". הסוחרים והתגרים כשמפליגים מעבר לים ועוברים מקומות סכנה מחכים מתי

של אדם משפיע ופועל גם בבית דין של מעלה.

"זאת תהיה תורת המצורע" (י"ד - ב)

מה תקנתו של בעל לשון הרע? הגמ' בערכין [ט"ו:] אומרת, יעסוק בתורה, שנאמר "מרפא לשון עץ חיים" [משלי ט"ו - ד]. "מרפא לשון", מה ירפא את הלשון? "עץ חיים", שהיא התורה. אומר ה"וידבר משה", לשון הרע נובעת מגאווה, אדם המדבר על הזולת, מרשה לעצמו לעשות זאת מפני שהוא חושב שהוא טוב ממנו. אם אדם יעסוק בתורה, התורה תביאהו לידי ענווה, ואז יפסיק לדבר על השני. לכן, תקנתו של לשון הרע היא שיעסוק בתורה, שאז יתברר לו שאין לו במה להתגאות, כי יש חכמים גדולים ממנו, ממילא יפסיק לדבר לשון הרע.

חטא לשון הרע הוא חטא חמור מאוד, עד שרבותינו בגמ' ערכין [ט"ו:] הזהירו אותנו לא לדבר אפילו בשבחו של אדם, כי מתוך שבחו יבוא לידי גנותו. ועוד הזהירו אותנו, לא לדבר אבק לשון הרע. אבק לשון הרע מהו? אדם שואל היכן ניתן למצוא אש? עונים לו: לך לפלוני, אצלו תמיד אפשר למצוא אש בוערת. דבר זה עלול להתפרש כאילו אותו אדם להוט יתר על המידה אחרי האכילה, ואצלו מבשלים ואופים כל היום. הוא לא אמר שום דבר רע, אבל זה נחשב כאבק לשון הרע. אומרת הגמ' בבבא בתרא [קס"ה:], רובם בגזל, מיעוטם בעריות וכולם באבק לשון הרע. מסביר המגיד מקלם, דוד המלך אומר בתהילים [ל"ט - ב - ד] "אמרת אשמרה דרכי מחטוא בלשוני וכו' נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר חם ליבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני". דוד המלך מתפלא, מדוע הוא סובל כל כך, הרי נזהר מלדבר לשון הרע, עד כדי ש"נאלמתי דומיה", ולא רק שלא דיבר לשון הרע, "החשיתי מטוב", גם לא דיברתי טוב על איש כדי שלא לבוא לידי גנותו, ובכל זאת "וכאבי נעכר", הוא סובל ייסורים. אבל מוסיף דוד המלך, "חם ליבי בקרבי", כשזכר ש"בהגיגי תבער אש", שאמרת דברים שהם רק בגדר אבק לשון הרע, כגון המקרה שמציינים חז"ל "בביתו של פלוני תדיר בוערת אש", "דיברתי בלשוני", גם זה נחשב לדיבור של לשון הרע, ולכן אני סובל.

כותב רבי אביגדור מילר בספרו "תורת אביגדור", המצורע צריך לשבת מחוץ למחנה, לא בגלל שהמחלה מדבקת ויש להישמר מפניו. והראיה, שהצרת של גוי אינה מדבקת, אלא הטעם שהתורה הרחיקה אותו מהמחנה, זה עונש על כך שהוא גרם לפירוד בין אנשים, לכן מידה כנגד מידה מפרידים אותו מן המחנה. ועוד, הוא דיבר לשון הרע, כי ראה את החסרונות של הזולת, וכנגד זה דיבר. אומרים לו, שגם לו עצמו יש חסרונות, ולכן יוצא מחוץ למחנה.

"זאת תהיה תורת המצורע" (י"ד - ב)

אמרו חז"ל, חמש פעמים כתוב "תורה" בענין המצורע, ארבע בפרשתנו פרשת מצורע, ואחת בפרשת תזריע. לומר לך, שכל המספר לשון הרע, כאילו מעל בחמשה חומשי תורה. וצריך להבין, הלא גם אם היה כתוב רק פעם אחת "תורה", היה אפשר לרמוז את אותו הדבר? מתרץ ה"פנינים יקרים", כונת חז"ל היא, כי בכל חומש וחומש מחמשת חומשי התורה נמצא הענין של לשון הרע. בספר בראשית, לשון הרע של הנחש, שסיפר לשון הרע על בוראו - "מהעץ אכל וברא עולמו". בחומש שמות, "אכן נודע הדבר", וכפירוש רש"י

שם שהיו דילטורין. כמו כן "ויוציאה מחיקו והנה ידו מצורעת כשלג", שאמרו לנו חז"ל שצרת זו באה למשה רבינו כי דיבר לשון הרע על ישראל. בספר ויקרא "לא תלך רכיל". בספר במדבר, ענין מרים שדיברה לשון הרע. בספר דברים, "השמר בנגע הצרעת", "זכור את אשר עשה ה' אלוך למרים". נמצא, שכל ספר מחמשה חומשי תורה מזהיר על לשון הרע, לכן כתוב חמש פעמים "תורה", לומר שמרמז על חמשה חומשי תורה שהזהירו על חטא זה.

"זאת תהיה תורת המצורע" (י"ד - ב)

זאת תהיה תורתו של מוציא שם רע. [ערכין ט"ו:]

כותב בספר העקידה, כח הדיבור הוא הדבר הנעלה שבאדם, המעלה אותו מסוג החי למדבר - "ויפח באפיו נשמת חיים", "ויהי האדם לנפש חיה" תרגומו לרוח ממלא, והתכונה הזאת מטביעה את חותמה לנצח, על האדם. לפי"ז כתב העקידה לפרש את הפסוק [ישעיה מ' ו - ה] "כל הבשר חציר וכו' יבש חציר נבל ציץ ודבר אלוקינו יקום לעולם", פרושו: גופו של האדם שהוא הבשר, הוא כעין חציר היבש ונבל, אבל כח הדיבור שבו "ודבר אלוקינו" - "יקום לעולם". ואם האדם משתמש במתנה זו לרע, להרע ולהשחית לשם יצריו הגסים והחומרניים, אז הוא מסלף ומחטיא את עיקר כוונת הבריאה, ודומה הוא למי שהמלך נתן לו לבוש מלכות, והלך והלביש בו את חמורו. ואומרת התורה: "זאת תהיה תורת המצורע", מוציא שם רע, הרי זה סילוף, זו לא תורת האדם הנעלה, אלא תורת המצורע.

"זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והוא אל הבהן" (י"ד - ב)

הגמ' בנדרים [פ"ה:] אומרת "תניא ארבעה חשובים כמות, עני, מצורע, סומא ומי שאין לו בנים". מבאר רבי חיים שמואלביץ בספרו "שיחות מוסר" [תשל"ב מאמר ל"א] הטעם שסומא חשוב כמות זה לא בגלל שהוא בעל ייסורים, שהרי אפילו כל ייסורים שבעולם אינם כמות, וכמו שכתוב בתהילים [ק"ח - ה] "יסור יסרני קה ולמוות לא נתנני", והגמ' בקידושין [פ"ג:] אומרת על הפסוק באיכה [ג - ה] "מה יתאונן אדם חי" - "דיו שהוא חי", וכתב שם רש"י "למה יתרעם אדם על הקורות הבאות עליו, אחר כל החסד שאני עושה עמו, שנתתי לו חיים ולא הבאתי עליו מיתה". הרי, שאין לאדם להתאונן על מר גורלו, אפילו שבאים עליו ייסורים כייסורי איוב, כי כל הצרות והייסורים הם כאין לעומת החסד הגדול שנתן לו הקב"ה, והוא החיים שניחן בהם. ומסביר, הסיבה שהמצורע חשוב כמות הוא בגלל שכתוב "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו", לכן הוא חשוב כמות, ומה שכתוב ארבעה חשובים כמות זה לא סתם צירוף של כל מיני מקרים אומללים הנחשבים כמיתה, אלא כולם ענין אחד ומלמדים זה על זה. אחד מהארבעה הוא "סומא", והסיבה שהוא חשוב כמות, שבלי חוש הראיה הוא לא מסוגל לחוש את השני והוא כמי ששרוי לבדו בעולם, והבודד כמות יחשבו. וזה ענין ה"מצורע" שמאחר שחייב לישב "בדד מחוץ למחנה" ואין לו קשר עם אף אחד, הרי הוא כמות. ולכן נחשב גם כמות "מי שאין לו בנים", ולכאורה מה חסר לו? אלא שטבעו של אדם להיטיב בעיקר עם בנו, ואין אדם בעולם שיכול לקבל הטבות כשם שיכולים בניו של אדם לקבל מאביהם, ובלי אפשרות להיטיב עם הזולת, הרי זה ג"כ חשוב כמות. ולכן גם "העני" חשוב כמות, לא בגלל שחסר לו עצמו, אלא בגלל שאין ביכולתו לתת לשני כלום. נמצא שכל הארבעה

בני אדם מזלזלים בלשון הרע, כי אינם יודעים את חומרת הדבר, את כח המחץ שבפה. אין הם יודעים להעריך את ההשפעה לרעה שיש בלשון הרע, חושבים: וכי מה עשיתי? הוצאתי הגה מפי, הרי אלה רק דברים בעלמא. אומר המגיד מדובנא, לכן "והובא אל הכהן" ויראה שדיבורו של הכהן חותך גורלו, לשבט או לחסד. במוצא פיו "טהור" נטהר ובאומרו "טמא" נטמא. מזה ידע להעריך את הכח העצום שבדיבור לטוב ולרע - "החיים והמוות ביד הלשון".

מדוע כתבה התורה והובא ולא ובא שבא בכוחות עצמו? מתרץ רבי חיים מוואלוז'ין, צרעת באה על חטא לשון הרע, וכרגיל עיקר הרכילות מדברים על המנהיגים, הכהנים. אם כן, לא ירצה בעל לשון הרע ללכת מרצונו הטוב לכהן, לכן "והובא".

החיד"א בספרו "חומת אנך" כותב, "והובא אותיות אהוב", רמז למה שאמר הרמב"ם [הלכות תשובה פ"ז - ה"ו], בא וראה כמה גדול בעל תשובה, שאתמול היה שנאווי לפני המקום, משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום אהוב ונחמד, קרוב וידיד.

לכאורה, מי הולך למי, המצורע לכהן או הכהן ויצא אליו? צריכים לומר שהכהן יוצא אל מחוץ ג' מחנות, כי למצורע אסור להיכנס, מצד שני, הוא לא הולך עד למצורע, אלא המצורע בא אליו. מכאן רואים, עד כמה מקפידה התורה בכבוד הכהנים, וקדושתו - "כי את לחם אלקיך הוא מקריב" [ויקרא כ"א - ח'].

רבי משה פיינשטיין זצ"ל בספרו "דרש משה" ביאר על דרך המוסר - כשהאדם חוטא ושב בתשובה כהמצורע שנתרפא, הוא צריך לידע שעליו לבוא אל הכהן ללמוד איך להתנהג מעתה! אבל אף על הכהן מוטלת החובה שלא להמתין עד שיבוא הטמא, אלא 'ויצא הכהן' - כדי ללמדו איך להתנהג. והרבה פעמים הוא מפני תקנת השבים הצריכים שיבואו אליהם, כאשר אינם מתעוררים בעצמם לשוב בתשובה, וכן צריך המשפיע והרב לעשות.

יש להבין, מה הענין שהכהן היה צריך להטריח עצמו לצאת אל הצורע אל מחוץ למחנה. מתרץ בעל ה"שפתי כהן", יש לומר, לפי שכאשר נטמא ע"י הכהן ונשתלח חוץ לג' מחנות ועבר בכל המחנות וקרא בקול גדול טמא טמא יקרא, שלא יתקרבו אליו כי הוא מצורע, והתבזה בפני הכל, עתה שעשה תשובה אחר שקיבל ענשו ועסק שם מחוץ למחנה בלימוד התורה נתן לו הקב"ה כבוד תחת שהיה בזוי, ואיזה כבוד נתן לו, שיצא הכהן אליו, ומי שרואה את הכהן יוצא, יוצא גם כן עימו כדי ללוותו, וגם ללמוד כיצד מטהרים את המצורע, וגם אחיו הכהנים היו הולכים עימו והכל מדברים ביניהם ונעשה פירסום שהכהן הולך לראות פלוני שנתרפא, והיה לו בזה כבוד גדול שהכהן הזקן וכל העם אשר איתו הגיעו אליו כדי לטהרו כדי שיוכל להיכנס למחנה.

לכאורה, היה צריך להיות כתוב "והנה נרפא הצרוע מנגע הצרעת", ולא נרפא

בספר "חובות הלבבות" [שער הבחינה פרק ז'] כתב, אדם המדבר לשון הרע על חברו, יורש המספר את כל העבירות של האדם עליו הוא דיבר. ולא זו בלבד, אלא כל זכויותיו של המספר עוברות לאדם שעליו סיפרו. משום כך, ממשיך בעל חובת הלבבות, הרבה בני אדם כאשר יבואו ליום חשבון, וכשיראו להם את מעשיהם, ימצאו בספר זכויות שלא הם עשו, ויאמרו: לא עשינו אותן כלל! ויאמרו לו: עשה אותם אדם פלוני שדיבר עליכם וסיפר בגנותכם, וכן להיפך, כאשר יבוא בעל הלשון הרע לדין ויראה שמספר הזכויות שלו שעשה, חסרים מעשים טובים שעשה, ויתמה?! ולשאלתו ישיבו לו שזכויותיו אבדו בעת שדיבר לשון הרע על פלוני ופלוני.

באחד המבחינים הפומביים שערך רבי יהודה צדקה זצ"ל, ראש ישיבת פורת יוסף, לתלמידים ששיננו בעל פה מסכתות שלימות, קרא הבחור המסיים את ההדרן שבסוף המסכת, וכשהגיע למילים 'שתהא תורתך אומנותנו בעולם הזה ותהי עמנו לעולם הבא', הפסיקו רבי יהודה ושאל, "מה פשר הבקשה 'ותהי עמנו לעולם הבא'? וכי זה לא ברור שאדם הגורם ומשנן מסכת שלימה, שתהא עמו גם לעולם הבא?"

ומיד ענה, מובא בחובת הלבבות, שהמדבר לשון הרע, יטלו ממנו את כל זכויותיו, ויזקפו אותם לזכות האיש שדיבר עליו. נמצא אם כך, שתינתן מציאות שהאדם לומד תורה בעולם הזה, אך אינה עומדת לו לעולם הבא, כי היא תילקח ממנו ותינתן לחבירו. וזו כוונת התפילה 'שתהא עמנו לעולם הבא', שמתפללים אנו שלא ניכשל חלילה בלשון הרע ונפסיד את כל זכויותינו חלילה.

אומר החיד"א מתי התורה והמצוות של המוציא שם רע יחזור בחזרה אליו, "זאת תורת המצורע ביום טהרתו", ביום שיעשה תשובה ויבקש מחילה ממי שדיבר עליו. אז נחשבת תורתו, אבל עד עכשיו נחשבה תורתו על חשבון חברו שדיבר עליו לשה"ר.

דברים אלו אפשר להמליץ בדברי הגמרא בראש השנה [י"ז:] "כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו". המדובר באיש שדיברו עליו לשון הרע, והוא מעביר על מידותיו, ואינו משיב מידה כנגד מידה כגמולו, מעבירים את פשעיו על חשבון חברו.

וכן אפשר להמליץ רעיון זה בדברי הגמ' בקידושין [פ"ב.] "טוב שברופאים לגיהנום". זה המדבר לשון הרע, הוא רופא טוב לאותו שדיבר עליו לשון הרע, כי ברגע אחד נרפא ההוא מכל חטאיו, והוא הרופא המדבר לשה"ר לגיהנום. עצה שניה כותב רבי שמשון פינקוס, "והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים", שכאן מרומז עצה טובה לבעל הלשון הרע, שילך לכהן אשר יהיה בימים ההם, הלא הוא הכהן הגדול של ימינו - "החפץ חיים", וילמד את ספריו בנושא לשון הרע, ובוודאי אחר הלימוד לא ידבר לשון הרע.

נגע הצרעת מן הצרוע? מתרץ רבי שמואל די אוזידא בהקדמתו ל"מדרש שמואל" על מסכת אבות: בדרך הטבע, אין תרופה לצרעת, ורק על ידי שהצרוע חוזר בתשובה, נרפא נגע הצרעת. א"כ, איך נרפא נגע הצרעת? התשובה היא "מן הצרוע", בגלל מעשיו של האדם הצרוע שעשה תשובה! והרי כשאדם חוזר בתשובה מאהבה, אפילו הזדונות נהפכים לו לזכויות. וזהו שאומרת התורה, "והנה נרפא נגע הצרעת", כלומר הנגע עצמו, העבירה והזדון נהפכו לרפואה ולזכות, וכל זאת בזכות "הצרוע" שחזר בתשובה שלימה.

רבי אלכסנדר זושא אלישיביץ זצ"ל בספרו "אלף המגן", מתרץ במשל למה הדבר דומה. כאותו רופא שמכפיל ומשלש את מינון התרופה שרשם לחולה, ועדיין אינו רואה שיפור. עד שמבין שהלה אינו משנה מהרגליו הרעים. הוא ממשיך לזהם את פצעיו, ולאכול מאכלים המזיקים לבריאותו, ולהיחשף לחיידקים ולמחלות מידבקות. ומה יועיל כל מינון שהוא. זהו 'והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע', ראשית עליך להיפטר מן הנגע. שכאשר הצרוע ישתף פעולה ברפואתו, יעשה את חלקו ויתרחק מהרע ומהחטאים שגרמו לנגעו, אז יועיל התהליך ויתרפא.

"יצוה הכהן ולקח למטהר" (י"ד - ד)

לשון הכתוב "ולקח למטהר" 'מטהר' בבנין התפעל, ולאמורה היה צריך להיות כתוב "נטהר" בבנין נפעל, שהרי המצורע עצמו נטהר. אומר ה"משך חכמה", ללמדך, שאת פעולת המטהר מפעיל המצורע בעצמו, ע"י שמתפעל ומיטיב דרכיו, ואז סר הנגע מעליו.

שאלה נוספת על לשון זו שאל רבי זלמן סורוצקין זצ"ל בספרו "אונינים לתורה", מלשון הפסוק משמע שהכהן לוקח עבור המטהר, והקשה, מדוע המצורע עצמו אינו לוקח את הציפורים, מדוע צריך שהכהן יקח עבורו, וביאר, על פי הפסוק במשלי [א' - י"ז] 'כי חינם מזורה הרשת בעיני כל בעל כנף', שדרשו בו [סוטה ל"ח:] כי אפילו ציפורים מכירות בצרי עין. שכן צר העין פורש רשת ללכוד ציפורים, אך אינם באות אליו כי הם מרגישות בזרעים שהניח כי אין דעתו נוחה שהם יאכלו הימנו. ובמהרש"א [חידושי אגדות ד"ה שאפילין] מבאר בפשטות, כי כיון שאיש קמצן הוא, הוא מניח פחות זרעים מן הצורך לכן הציפורים אינן באים אל רשתו, כי הם מבינות שאין כאן נדיבות הלב של מאן שהוא שדואג להם אלא שפרשו להם מכמורת. לכן מצורע זה, שאמרו בו חז"ל שלקה בצרעת משום צרות העין שבו [ע"י ערכין ט"ז:], אם השליחות להביא ציפורים תהיה מוטלת עליו, לא יעלה הדבר בידו, כי העופות יישטמו ממנו, מפני צרות עינו. לכן אמרה תורה "ולקח למיטהר", שהכהן ישלח איש אחר שיתפוס ציפורים.

"יצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות" (י"ד - ד)

לפי שהנגעים באים על לשון הרע שהוא מעשה פטופטי דברים, לפיכך הוצקו לטהרתו צפרים שמפטמים תמיד בצפצוף קול. [רש"י]

מדוע היה צריך להביא שתי ציפורים ומדוע לא מספיק בציפור אחת? כתוב בזוהר הקדוש [ח"ג ט"ו - ב], שהמצורע מביא ביום טהרתו שתי ציפורים, כי כמו שיש בידו עוון שדיבר לא טוב על רעהו, כך גם יש בידו עוון על הדברים הטובים שיכול היה לומר לחבירו ולחזק אותו, אך הוא נמנע מלאומרם.

ה"בן איש חי" שואל שאלה נוספת, מה הסיבה שאחת נשחטת ואחת נשארת בחיים? ומתרץ את שתי הקושיות על פי מה שכתוב בירושלמי, שר' שמעון בר יוחאי אומר, בתחילה חשבתו שיותר טוב אם היה לאדם שתי פיות, פה אחד בשביל לימוד תורה ופה אחד בשביל צרכי העולם הזה, כי אין ראוי שהכלי שמשמשים בו קודש, ישתמשו בו גם לדברי חול. אבל אחרי שראיתי כמה רבים הם מספרי לשון הרע, אמרתי יפה עשה הקב"ה שברא לאדם פה אחד ולשון אחת, שהרי עכשיו בלשון אחת כל כך מדברים רע, ואם היו לו שתי פיות איך היה העולם מתקיים. והנה, ציפור רומזת ללשון, כמו שאומר רש"י הוא דיבר לשון הרע ולכן יביא ציפור שעושה מעשה פטיט, מפטמת. לכן, תחילה יביא שתי ציפורים חיות טהורות, לרמוז שהיה ראוי שיהיה לאדם שתי לשונות, אחת לקודש ואחת לחול, אבל מפני שראה הקב"ה שחטאי הלשון רבים הם, לא ברא לו אלא לשון אחת, ולכן תחילה יביא שתי ציפורים כמו שהיה ראוי להיות, שתי לשונות, ולכן את אותה ציפור המסמלת דברים בטלים יש לשחוט אל כלי חרס ובו מים חיים, כלומר, תורה, כדי שמכאן ואילך ידבר אך ורק דברי תורה. ואחת שישלח על פני השדה ולא יעשה בה שום דבר, כנגד מה שביטל לשון אחת מהן.

רבי שלמה גנצפריד בספרו "אפריון" מתרץ תירוץ נוסף בהקדם מה שיש לשאול שאלה שלישיית, מדוע נשלחת הציפור החיה דווקא על פני השדה ולא נשלחת לים או למדבר? ומתרץ, הגמ' בחולין [פ"ט.] אומרת, מאי דכתיב [תהלים נ"ח - ב] האמנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם", מה אומנותו של אדם בעולם הזה, ישים עצמו כאילם (שלא ידבר הרבה). יכול אף לדברי תורה? תלמוד לומר "צדק תדברון", בדברי תורה אדם צריך וחייב לעסוק ולדבר. דברי הגמ' מאירים לנו את ענין שתי הציפורים אשר המצורע חייב להביא ביום טהרתו. טעם הבאת הקרבנות, אומרים המפרשים, הוא כדי שיתן המקריב אל ליבו כי הוא עצמו היה אמור לעבור את הדברים האלו שנעשים עם הקרבן, כגון שחיטה שריפה וכדומה, רק הקב"ה ברוב רחמיו נתן לו את האפשרות להביא או עוף שיהיו במקומו. לכן, אם היו מביאים ציפור אחת ושוחטים אותה, היה המצורע מוגיע למסקנה שהדיבור הוא דבר גרוע ורע, והראה מעצם הציור לשחוט את הציפור הפטפטנית, וכתוצאה מכך היה בולם את פיו ועושה עצמו כאילם כל ימיו! אך האמת היא, שזו טעות, כיון שהאדם צריך לדבר דברי תורה, וכמו שהגמ' אומרת "צדק תדברון", וכן מצינו בגמ' [ערכין ט"ז:], אמר רבי חמא ב"ר חנינא - מה תקנתו של מספר לשון הרע אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה שנאמר [משלי ט"ו - ד] "מרפא לשון עץ חיים. כדי למנוע שגיאה זו, הוצרך המצורע להביא ביום טהרתו שתי ציפורים, את הציפור האחת ישחטו כדי להורות לו שישנם דיבורים שצריך להימנע מהם - כגון לשון הרע. אך את הציפור השניה ישאירו בחיים, כדי לרמוז לו שיש דיבור שמביא חיים והוא לימוד התורה. גם המצווה לשלוח את הציפור החיה, שרומזת על לימוד התורה, דווקא על פני השדה, יש בה כדי לרמוז למצורע, כיון שעדיין יכול המצורע לטעות ולחשוב שאין הבדל בין לימוד תורה מתוך צער ודוחק, בין לימוד מתוך הרווחה, אך בגמ' בעירובין [כ"א:] מובא, דרש רבא, כתוב בשיר השירים [ו' - ב] "נצא השדה נלינה בכפרים", בא ואראך תלמידי חכמים שעוסקים בתורה מתוך הדחק. שליחת הציפור על פני השדה דווקא, באה

"ולקח למטהר שתי צפרים וכו' ועץ ארז ושני תולעת ואזוב" (י"ד - ד)

מדוע צריכים להביא ארבע מינים דווקא? אומר הבן איש חי בספרו "אדרת אליהו", יש ארבע כיתות שאינו מקבלות פני שכינה [סוטה מ"ב:], ר"ת חשמ"ל - חנפנים, שקרנים, מספרי לשון הרע, ליצנים. המשותף לכל הכיתות הללו, שהן חוטאות בעוון הלשון. כנגד אותן ארבע שחוטאות בעוון הלשון, אומרים למצורע שיביא ארבע מינים, כדי שיזכור שיש ארבע כיתות שלא מקבלות פני שכינה, ומכאן ולהבא יזהר ביותר.

"ועץ ארז ושני תולעת ואזוב" (י"ד - ד)

ישפיל עצמו מגאוותו כתולעת וכאזוב. [רש"י]

אומר רבי פנחס מקוריץ, לכל עבירה נדרשת איזה מעשה, תנועת יד או רגל, תנופת ראש או עקימת שפתיים, מלבד הגאוה, מספיק ששוכב על מיטתו חושב אין כמוני! אני כאחד הגדולים והטובים, מי ידמה לי?!!!

רבי נפתלי מברשד היה אומר, בעולם הבא אוכל להצטדק ולמצוא תירוץ על כל החטאים, חוץ מחטא הגאוה. כשישאלו אותי בבית דין של מעלה, עסקת בתורה? אענה: לצערי הייתי עם הארץ, לא ידעתי ללמוד. האם לכל הפחות עסקת בעבודה, בתעניות ובסיוגופים? אענה, הייתי חלש, כוחותי לא עמדו לי. האם נתת כסף לצדקה? אענה, לצערי לא היה ביכולתי, הייתי עני ואביון. א"כ, ישאלו אותי, עם הארץ היית, כח לא היה לך וגם כסף לא היה לך, במה התנשאת? מדוע היית בעל גאוה? ועל זה לא תהיה לי כל תשובה.

הגמ' בברכות [מ"ג:] אומרת, פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של האדם. אומר האדמו"ר מקוידנינוב, פסיעה אחת מ"גסות הרוח", נוטלת חמש מאות חלקים מכח הראיה של האדם. בעל גאוה אינו רואה כלום, לא את עצמו ולא את הזולת.

רבי לוי יצחק מברדיצ'וב היה אומר: אלמלא שכתוב בחז"ל על גאוה, אי אפשר היה להאמין, שבן אדם, קרוץ מחומר, עפר ואפר, רימה ותולעה, חרס הנשבר, היום חי ומחר מת, יוכל להתגאות.

"ועץ ארז ושני תולעת ואזוב" (י"ד - ד)

ישפיל עצמו מגאוותו כתולעת וכאזוב. [רש"י]

שואל ה"חידושי הרי"ם", מובן ש"תולעת ואזוב" מסמלים שפלה וענווה, אך "עץ ארז", אדרבה, מסמל גדולה וגאוה? ומתריץ, יש מקרים שבהם צריך האדם להנהיג עצמו בגדולה, ואז הענווה והשפלות פסולות הן, וכמו שכתוב בדברי הימים ב' [י"ז - ו'] "ויגבה לבו בדרכי ה'". ולפיכך, אם אמנם הגיע האדם למצב זה, והשפיל עצמו מגאוותו כתולעת וכאזוב במקום שלא ראוי לנהוג כן, כי אז עליו לשוב ולהגביה עצמו כ"ארז".

דבר נוסף אמר ה"חידושי הרי"ם", למרות שמביאים עץ ארז בכדי להראות שהגבוה שנתגאה ישפיל את עצמו כאזוב, מכל מקום שורפים את שניהם - הארז והאזוב, לרמוז שאסור לאדם שתכנס בו הרגשה של חשיבות מזה שהוא משפיל את עצמו.

ה"בלי יקר" מבאר, המצורע מביא שתי ציפורים, כי לאדם יש שני מיני דיבור - אחד שהוא דיבור אסור והאחד דיבור שהוא מצווה עליו. הדיבור האסור, כגון לשון הרע, מסומל על ידי הציפור שמפטמת ללא הרף, ושוחטים אותה על כלי חרס על מים חיים, להודיעך שאם המצורע הוא עם הארץ יש לו דין כלי חרס שאין לו תקנה כי אם בשבירה. ואם תלמיד חכם הוא, יעסוק בתורה שנמשלה למים חיים, לכך נאמר 'על מים חיים'. ומטעם זה נאמר חמש פעמים 'זאת תורת' בענין המצורע - לומר לך שהעוסק בחכמה חומשי תורה ניצול מן הצרעת הבאה על לשון הרע.

'ואת הצפור החיה' - הצפור החיה מרמזת להתעסקות ודיבור בתורה ותפילה המרוממים את האדם כארז, אך גם לזה צריך לצרף את שני תולעת ואזוב המורים על ההכנעה והשפלות, להורות שגם כשמתעסק בדברי תורה, יהיה לו לב נשבר ונדכה.

הרב מופניבו' ישב פעם באחד הדינרים בארה"ב, ודיברו שם רק באנגלית, שפה שלא הכיר. התיישב לידו אחד מן העשירים, ושאל את הרב האם הוא כבר למד מעט אנגלית? ענה הרב, כן, חצי שפה אני כבר יודע, לשתוק אני יודע, גם באנגלית.

"ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות" (י"ד - ד)

צפור בגימטריה "שלום", לרמוז לו לבעל לשון הרע, שחטאו לא יופר עד שלא יתקן מה שקלקל ברכילותו, הפריד בין אחים, בין משפחות, בין איש לאשתו, עליו להחזיר את השלום על כנו.

"ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות" (י"ד - ד)

לפי שהנגעים באים על לשון הרע שהוא מעשה פטופטי דברים, לפיכך הוזקקו לטהרתו צפרים שמפטמים תמיד בצפצוף קול. [רש"י]

בספר "תוספת ברכה" שואל, הרי ישנם קרבנות נוספים שמביאים ציפורים או תורים או בני יונה, כמו "זב וזבה", ומדוע רש"י מביא את הטעם שמביאים ציפורים דווקא כאן מפני שמפטמות? ותיריך, בכל הקרבנות לא מצאנו שהיו מביאים לקרבן שני מיני בעלי חיים ביחד, לדוגמא, בקרבן של בהמה, מן הבקר או מן הצאן, ובקרבן של עופות, תורים או בני יונה, ורק במצורע הקרבן הוא שני מיני בעלי חיים, בהמות ועופות, שלושה כבשים ושתי ציפורים. ולכאורה כיון שמביא שלושה כבשים שהם חשובים ויקרים יותר, לשם מה דרושות עוד ציפורים? ועל זה כתב רש"י, "לפיכך הוזקקו לטהרתו ציפורים שמפטטין תמיד", שזהו הטעם להבאתן.

שאלו את רבי חיים קניבסקי זצ"ל הדמיון לפטופט ציפורים היה מובן אם צרעת היתה באה על דיבור דברים בטלים, אבל מה הקשר בין פטופט הציפורים ללשון הרע? השיב רבי חיים, ללמדנו שכאשר מדברים דברים בטלים, ודאי שידברו גם לשון הרע, כי 'ברוב דברים לא יחדל פשע' [משלי י' - ט]. (מאחורי

למצבו של המצורע, בתחילה הוא גאה וזקוף כארז, אחר כך בהיותו מצורע הוא חשוב כמת (רש"י, י"ב - י"ב) ואם כן הרי הוא כתולעת, ולבסוף כשישב בתשובה ונטהר הרי הוא נמוך ושפל באזוב.

והנה הגמ' במגילה [ט"ו:] מבארת לגבי ו' של וזיתא, כי האות ו' מורה על זקיפות, ונראה מסיבה זו במצורע כתוב אזב בכתב חסר. מפני שהאזוב מורה על שפלות הנפש הנדרשת מן המיטה, ולכן אין מקום לאות ו' המורה על זקיפות, אולם בפרה אדומה לא נדרשת שפלות, ולכן שם מופיע אזוב בכתב מלא.

"וכבס המטהר את בגדיו וגלח את כל שערו ורחץ במים וטהר" (י"ד - ה)

טהרתו של המצורע תלויה בשלושה דברים: כיבוס הבגדים, גילוח השער וטבילה במקווה. אומר ה"בן איש חי", כל אחד משלושת הדברים בא ללמד את האדם כדי שיתקן את דרכיו ולא יחטא כלפי הזולת, ובכך יסיר מעליו את נגע הצרעת. הטהרה הראשונה **"וכבס המטהר את בגדיו"**, כאשר דבק רפש וטיט בבגד, הכיבוס הראשוני מסיר את הלכלוך הגס, אבל הכתם נשאר. רק לאחר כמה כביסות, הכתם נעלם. וכך גם עם החטאים, עבירות חמורות המזהמות את הנפש, נטהרים מהם מיד בוידוי הראשון, כי על אלו יתחרט האדם חרטה גמורה ואמיתית, ויקבל עליו קבלה גמורה בלב שלם שלא לעשותן עוד. אך עבירות קלות שהאדם דש בעקביו, אין החרטה בהן גמורה ושלימה, וגם אין קבלתו בהם לעזוב בלב שלם, ולכן עד שיטהר לגמרי, צריך לטרוח הרבה, בדומה לכתמים שבבגד שקשה להסירם.

הטהרה השנייה **"וגלח את כל שערו"**, בירושלמי מובא מעשה בכהן אחד, שהיה עני ביותר, ורצה ללכת למדינת הים בשביל הפרנסה. ואמר לאשתו: אין לי דבר להניח לך, אבל אלמדך את חכמותי, והיה מלמד אותה מראות נגיעים. אמר לה: דעי, כל שיערה צומחת מגומא אחת, ואם היו שתי שערות יוצאות מגומא אחת, לא היה האדם יכול להתקיים והיה מת. כל גומא משקה ומפרנסת רק שיערה אחת. אמרה לו, ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר. אם לכל אדם יש אלפי שערות בראשו, וכל שיערה יונק מגומא נפרדת, וכל גומא מפרנסת את השערה שלה, ולך הקב"ה לא יכול לדאוג כאן, רק בחו"ל? אדם צריך לגלח את שערותיו, כדי שיווכח כי לכל שיערה יש גומא משלה, כך יחדל לקנא באחרים, שהרי אין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו אפילו כמלוא נימא [וימא ל"ה:], כמו שיערה שאינה נכנסת לגומת חברתה.

הטהרה השלישית **"ורחץ במים וטהר"**, מים מסמלים ענווה, שכן הם תמיד יורדים ממקום גבוה למקום נמוך [תענית ז:]. אלו שלושה דברים שאדם צריך לעשות על מנת להיטהר מצרעתו שבאה לו על חטא שחטא לזולתו ודיבר עליו לשון הרע.

"ורחץ במים" (י"ד - ה)

רמז למקווה שצריכה ארבעים סאה. "ורחץ במים" - מים - מי-מ' (ארבעים).

"ואחר יבוא אל המחנה וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים" (י"ד - ה)

שואל רבי שמלעקא מניקלשבורג, הרי כבר הותר לו לבוא אל המחנה, מדוע צריך עוד לשבת מחוץ לאהלו? ומתרץ, כי צרעת באה על חטא של גסות הרוח, והגמ' בבבא בתרא [צ"ה] אומרת, אדם שהוא בעל גאוה, אפילו על אנשי ביתו

רבי יצחק בלאזר כותב בספרו "תורה אור", הנה, עץ ארז רומז לגאוה וגסות רוח, אך מאידך, מצאנו שעץ הארז מסמל את הצדיק, וכמו שנאמר בתהילים [צ"ב - י"ג] "צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה". אבל, רבים טוענים וסוברים ש"עננה" היא רגש נחיתות, להרגיש שפל ובוזי, אבל לאמיתו של דבר אין זו ענוה כלל, העניו האמיתי יודע ומכיר מעלותיו, וכפי ידיעת מעלותיו כן גודל שאיפותיו, לעלות ולהתעלות, אלא שעם כל זאת משפיל עצמו, כי יודע ש"ה' יתן חכמה", ואדרבה, תמיד הוא חי בשפלות ובהכנעה מחמת קוצר השגתו, ומחמת גודל חיוב הודאתו לה' על שחננו ונתן לו את הכלים והאמצעים לעלות ולהתעלות. והנה, טבע הארז לגדול כלפי מעלה, ולעומתו טבע התמר שאף הוא גדל כלפי מעלה, מ"מ ראשו וענפיו כפופים ומוטים כלפי מטה, וזה ביאור הפסוק שהשווה את הצדיק לתמר ולארז: אמנם הצדיק עולה ומתעלה כלפי מעלה, אך עם כל זאת מטה ראשו כלפי מטה בענווה ובשפלות רוח.

"את הציפור החיה יקה אותה ואת עץ הארז ואת שני התולעת ואת האזוב וטבל אותם ואת הציפור החיה בדם הציפור השחוטת על המים החיים" (י"ד - ו)

כל הפסוקים שבפרשה זו (כמובן, מלבד הראשון לציווי), מתחילים באות ו' המחבר כל פסוק אל שלפניו, חוץ מפסוק זה שמדבר על שחיטת הציפור האחת, שאינו מתחיל בו' החיבור. מסביר רבי זלמן סורוצקין בספרו "אזוניים לתורה", שיש כאן רמז, שלא תראה הציפור החיה בשחיטת חברתה, חוץ ממה שיש בזה משום צער בעלי חיים, כמבואר בשו"ע [יורה דעה סימן ל"ו], צמקה הריאה כולה, אם מחמת בני אדם שהפחידוהו, כגון ששחטו אחרת לפניו, טריפה. ובפתחי תשובה כתב שם, שהוא הדין בעופות, וכאן נאמר "שתי ציפורים חיות", ודרשו חז"ל [חולין ק"מ:] ולא טרפות. לכן נאמר "את הציפור החיה" בלי ו' החיבור, שלא תיעשה טריפה מתוך ראיית שחיטת חברתה.

"וטבל אותם ואת הציפור החיה בדם הציפור השחוטת על המים החיים והזה על המטהר מן הצרעת שבע פעמים וטהרו ושלח את הצפור החיה על פני השדה" (י"ד - ו)

הגמרא בקידושין [י"ג:] אומרת שציפור המשתלחת מותרת באכילה שהרי אמרה תורה "ושלח את הצפור" ולא שייך שהתורה תתיר לשלח ציפור ויצא מזה תקלה.

רבי משה אהרן שטרן, המשגיח דיישבת קמניץ אומר סיבה נוספת מדוע צריך להתיר את הציפור לאכילה, כי היה מקום לומר שהיא אסורה, כיון שרחצה בדם חברתה, והרוחץ בדם חבירו, צריך פסוק מיוחד בתורה כדי להגיד לו שיותר לו להסתובב ברחובות...

"וצוה הכהן ולקח למטהר וכו' ועץ ארז ושני תולעת ואזוב" (י"ד - ו)

כעין זה מצינו בפרה אדומה: "ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת" [במדבר י"ט - ו]. אך לכאורה בפרה אדומה כתוב קודם אזוב ואח"כ שני תולעת, ואילו במצורע קודם כתוב שני תולעת ואח"כ אזוב? עוד יש להקשות מדוע במצורע כתוב "אזוב" בכתב חסר, ואילו בפרה אדומה כתוב "אזוב" בכתב מלא.

מתרץ הרב יוסף חיים ברון בפרשת פרה העוסקת בטומאות מות, רומזת התורה על סוף כל האדם, בתחילה הוא זקוף כארז, לעת זקנה הוא כפוף כאזוב, ולבסוף הוא בקבר והרי הוא רימה ותולעה. לעומת זאת בפרשת מצורע, רומזת התורה

הוא לא מקובל. א"כ, חטא הצרוע הזה בגסות רוחו גם נגד בני ביתו, ואולי עוד ביתר עוז נגדם. לכן ענשו, שאף אחר שנטהר לבוא אל המחנה, יישאר עוד מחוץ לאהל.

"והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבת עינו" (י"ד - ט)

שואל ה"כלי יקר", מפני מה נצטווה לגלח שלושת איברים אלו? ומתרגן התורה פרטה שלושה איברים אלה, כי הם קרובים לשלוש עבירות עיקריות אשר עליהם הנגעים באים. יגלח שער ראשו, לכפר על גסות הרוח, על הרצון להיות ראש לכל דבר. זקנו, השערות סביב הפה יגלח, לכפר על הפה המדבר לשון הרע. ואת גבות עינו, לכפר על צרות העין.

ובספר "רחובות הנהר" [להגרוז' טאנענבוים זצ"ל] דקדק, כיון שכתוב שיגלח את כל שערו, אם כן למה נאמר "את ראשו ואת זקנו ואת גבות עינו". וכתב לבאר, הכתוב הקפיד בהתגלחת השניה שיהיה דווקא באופן זה, בתחילה יגלח את הראש, ואחר כך יגלח את הזקן ואחר כך גבות עינו, ולא יקדים הזקן להראש, וכן השאר, משא"כ בשאר המקומות זולת אלה השלשה וכו', שם אין קפידה איזה יקדים".

"וכבס את בגדיו ורחץ את בשרו במים וטהר" (י"ד - ט)

כתב הרמב"ם [פ"א מהלכות מקוואות ה"ה עד י"ב]: "דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן, ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו, והרי הן מכלל החוקים. וכן הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים הוא, שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים, אלא גזירת הכתוב היא, והדבר תלוי בכוננת הלב. ולפיכך אמרו חכמים טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל. ואעפ"כ רמז יש בדבר, כשם שהמכווין לבו לטהר, כיון שטבל טהור, ואף על פי שלא נתחדש בגופו דבר, כך המכווין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות האון ודעות הרעות, כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טהור. הרי הוא אומר "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם". השם ברחמי הרבים מכל חטא עון ואשמה יטהרנו אמין".

"והעמיד הכהן המטהר את האיש המטהר ואתם לפני ה' פתח אוהל מועד" (י"ד - א)

בשער נקנור. [רש"י]

התורה נתנה למצורע רשות שלא ניתנה לשום טמא אחר, לעמוד ליד שער נקנור של העזרה ולהושיט את ידו ורגלו לתוך העזרה, כדי לתת על בהונותיו מדם האשם. מסביר זאת ה"מעיינה של תורה", משום שכבר חזר בתשובה וטיהר עצמו מחטאיו, פתחו לו אפוא פתח חדש, מקום המיוחד לבעלי תשובה, כדברי חז"ל, שהקב"ה חותר חתירה תחת כסא הכבוד לקבל שבים.

"ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת" (י"ד - ג)

הגמ' בסנהדרין [מ"ג]: אומרת, כל הזוכה את יצרו ומתוודה עליו, כאילו כיבדו להקב"ה בשני עולמים. אומר רבי שמחה זיסל מקלם, אבל להיות שוחט, צריכים לדעת סימני שחיטה, ואיך לשחוט ומה לשחוט...

"והזה מן השמן באצבעו שבע פעמים לפני ה'" (י"ד - ט)

כותב ה"חפץ חיים" [שמירת הלשון ח"ב פ"ה], כל עבירה שאדם עושה, השפעתה לרעה, כידוע, גם למעלה בעולמות העליונים. אבל יש שקלקולן מגיע ממש עד המקום הקדוש והנורא, כנגד בית קודש הקדשים של מעלה. במצורע הדין הוא "והזה מן השמן באצבעו שבע פעמים לפני ה'", ואמרו בתורת כהנים שהוא "כנגד בית קודש הקדשים", כי כפי הקלקול שגרם האדם בחטאו, כך צריך להיות התיקון בעת הכפרה, וכיון שקלקל למעלה בקודש הקדשים, צריכה הזאת הדם להיות אף היא באותו מקום. עצם דבר זה צריך לזעזע את האדם, כאשר יעלה על ליבו עד היכן הוא הקלקל בעוון אחד שחטא. זאת ועוד, הכהן הגדול כשנכנס פעם אחת בשנה לקודש הקדשים, עבודתו הראשונה, עוד לפני קבלת הדם וזריקתו, היתה הקטרת הקטורת, והגמ' ביומא [מ"ד]. אומרת, שזה בא לכפר על חטא הלשון. א"כ, ראה מה גודל קלקולו של הלשון, שהאיש המקודש ביותר מכלל ישראל, בהיכנסו אחת בשנה למקום המקודש ביותר, עליו לכפר ראשית כל על עוון לשון הרע, לפני הקטרת הקטורת, ורק אחר כך הזאת דם הפר, ואם לא עשה כן חייב מיתה. הרי לך, שעוון זה מעכב את כל הכפרה של עבודת הכהן לפני ולפנים.

"יתן הכהן על תנך אוון המטהר הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית על דם האשם" (י"ד - י')

למה על מקומות אלו דווקא. כתב בספר "משאת בנימין" לרבי אליהו רייך זצ"ל, דומ"ץ טירנוי, הפגם הראשון שבגיננו קיבל את הצרעת הוא מה ששמע לשון הרע. לכן יזה שמן על אזנו. ואם יטען מה היה בידי לעשות, הלא אני לא הלכתי לשמוע לשון הרע, אלא הרכלנים באו אצלי. לכך מזה גם על בוהן ידו שהרי היה עליו לסתום את אזונו עם הבוהן. ואם יטען שלא היה יכול לעשות כן פן יהיה לבז, לכך אמרה תורה לתת שמן גם על בוהן רגלו, לרמז שהיה לו לתפוס את רגליו ולהסתלק מהמקום.

"וכיפר עליו הכהן וטהר" (י"ד - כ)

פסוק זה מדבר במצורע עשיר, ואילו במצורע עני נאמר סתם "וכיפר הכהן", בלי "וטהר", מבאר בספר "וידבר משה" הטעם לזה הוא שכן העני לעולם אינו נטהר. בהיותו מצורע הרי "מצורע חשוב כמות", ומשנתרפא הוא נשאר עני, ו"עני חשוב כמות".

"ואם דל הוא ואין ידו משגת" (י"ד - כ"א)

הגמ' ביומא [מ"א]: אומרת, עשיר שהביא קרבן עני יצא, חוץ ממצורע שלא יצא, שכתוב "זאת". מסביר ה"אור שמח" את ההבדל, הגמ' בערכין [ט"ז]. אומרת, שהנגעים באים על צרות העין. הרי המצורע נענש על זה שהיה צר עין, ושלא חוץ מחוץ למחנה ונשאר לבד. ובכל זאת נשאר בקמצנותו ואינו מביא קרבן עשיר אלא כעני, כפרתו אינה שווה ואינה מתקבלת. הסבר נוסף, לעשיר יש חובות אחרים ושונים משל העני שאין לו, למשל, עשיר גדול הנותן צדקה סכום גדול יותר מאשר הסובבים אותו, אלא שיחסית להונו הוא נתן מעט, הרי מודדים אותו ביחס לאפשרויות שלו ולא ביחס לסובבים אותו. כן הדבר באדם

מקום, לכן כתוב "על דם האשם". אבל מצורע עני, שאין בידו את האפשרות להביא גם את האשם וגם את השמן באותו יום, דרכו להביאו רק מאוחר יותר, כשדם האשם כבר לא על מקומו, לכן נאמר בו "על מקום דם האשם", ולא על דם האשם עצמו.

"והנותר מן השמן אשר על קף הכהן יתן על ראש המטהר לכפר עליו לפני ה'"
(י"ד - כ"ט)

ה"משך חכמה" מדייק ושואל, מדוע בקרבן עשיר כתוב "וכיפר עליו", ואילו כאן אצל עני כתוב "לכפר עליו"? ומתריך, הגמ' אומרת, שנגעים באים על גסות הרוח. גסות הרוח נמצאת לרוב אצל העשירים, וכמו שהתורה אומרת [דברים ח' - י"ג - י"ד] "וכסף וזהב ירבה לך ורם לבבך". אבל מום זה, כביכול, הוא טבעי שבא לו עקב עושרו, אבל עני שמתגאה, מאוס גם על הקב"ה וגם על הבריות, לכן כתוב "לכפר עליו", שאצלו הכפרה אף פעם לא נגמרת, כי ממשיך בגאוותו, ועדיין לא התכפר.

"זאת תורת אשר בו נגע צרעת אשר לא תשיג ידו במהרתו" (י"ד - ל"ב)

מדוע במצורע עשיר כתוב [לעיל פסוק ב'] "זאת תהיה תורת המצורע", ואילו במצורע עני כתוב "זאת תורת אשר בו נגע הצרעת" רבי זלמן סורוצקין בספרו "אזוניים לתורה" יישב את הסתירה - כי "אדם שהוא מצורע וכל זאת הוא נשאר בעל גאוה, והרי על זה נהיה הוא מצורע, סימן אשר בו הנגע, שהנגע כבר מושרש בו ובפנימיותו".

"ונתתי נגע צרעת בכית ארץ אחותכם" (י"ד - ל"ה)

בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר וע"י הנגע נותן הבית ומוצאן. [רש"י]

שואל ה"ערוך השולחן", אם הקב"ה רוצה להעניק לאדם אוצר, למה זה צריך להגיע דרך הנגעים? ושאלה נוספת, אם נגעים באים על לשון הרע וגאוה, איך יתכן שהוא עוד מקבל פרס? ומתריך, שכך היא דרכו של הקב"ה, כאשר הוא רוצה להחזיר אדם למוטב הוא מעניש אותו, אבל גם מלטף אותו, לכן גם הצרות והרעות עצמן סופן שיתהפכו לטובה. כך אירע במכירת יוסף שממנה הגיע יוסף למלכות. וכן בכל צרה שעברנו, בסופו של דבר מעז יצא מתוק. ולכן, אם לא היו חוטאים, היו מוצאים בלי צער, ועכשיו שחטאו, יוציאו בצער, אבל מכל מקום הסוף יהיה לטובה.

רבי משה פיינשטיין מתריך, אם הוא צדיק, מן הדין שיזכה במטמון בלי הפסד בכלל, וא"כ, עצם הדבר שעכשיו בשביל להיות עשיר היה צריך להרוס את ביתו, זה מחייב אותו לחזור בתשובה, כי אחרי הכל הוא קיבל גם עונש חמור.

"ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית" (י"ד - ל"ה)

כתוב ב"בעל הטורים", ב' במסורה, כנגע נראה לי בבית, ואידך: "מרחוק ה' נראה לי" [ירמיהו ל"א - ב']. מה הקשר בין שני הפסוקים במסורה? בספר "כסף ישיב" לרבי יוסף שניפלד מחכמי "איליאק" כתוב: בפסוק הקודם נאמר "כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזתה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחותכם", לכאורה המילים "ארץ אחותכם" נראות מיותרות, שהרי כבר נאמר "אל ארץ

שהוא בעל כשרון שסיים מסכת מספר פעמים, בשעה שאחרים לא סיימו אפילו פעם אחת, הוא לא נמדד ביחס לאחרים, אלא ביחס ליכולות של עצמו. וכן כותב ה"חפץ חיים", ישנם אנשים שלומדים ומתפללים, וחושבים בנפשם כי אף לא עשו חובתם כראוי, אבל אחרים אפילו למדרגתם זו אינם מגיעים. אבל נעלם מהם, כי הם עשירים בדעת, והאחרים עניים בדעת. דל שאין ידו משגת, מספיק לו קרבן עני, אבל עשיר שהביא קרבן עני, לא יצא ידי חובתו. וכך היא המידה בקיום מצוות התורה, על תלמיד חכם לקיים את המצוות בדיקנות ובזהירות רבה.

רבי אייזל חריף זצ"ל אמר פעם לעשיר מופלג שהתנהג בצרות עין גם לעצמו וגם לאחרים, שבראותו את התנהגותו מובן לו מאמר הגמרא [קידושין מ"ח:], 'שהמקדש את האשה על מנת שאני עשיר ונמצא עני או עני ונמצא עשיר, אינה מקודשת'. לכאורה צריך להבין, הניחא עשיר ונמצא עני, מובן שהקידושין היו בטעות, כי היא רצתה בעל עשיר ולא עני, אולם אם הוא אמר שהוא עני ונמצא לבסוף עשיר, מה מפריע לאשה אם יהיה לה בעל עשיר, ומדוע בטלים הקידושין?

אלא, עני ונמצא עשיר, בוודאי מדובר בכזה שמחמת קמצנותו המופלגת הוא חי ומתנהג כמו עני מרוד גם לעצמו, והוא חס על כל פרוטה היוצאת מכיסו. לומדים מהגמרא שמוטב לה לאשה להינשא לעני באמת, מאשר לאדם עשיר המתנהג כעני.

"ואם דל הוא ואין ידו משגת" (י"ד - כ"א)

ידוע הדיוק, מדוע כפל הלשון, הרי אם דל הוא ודאי שאין ידו משגת? מפרש ה"אבן עזרא", למילה דל יש שתי משמעויות, דל בגוף, כמו דלות ורעות אצל פרעה, ודל, עני. וכאן הכוונה שלא דל בגוף, אלא "ואין ידו משגת".

בספר "ליקוטי יהושע" מפרש בדרך צחות. ישנם שני סוגי "דלים", יש דל שידו משגת, הוא באמת אביון, אבל יש לו השגות, הוא מבין את מצבו, הוא מכלכל את צעדיו ביושר וביושרה. אנשים רואים כזה אדם, מלווים לו כספים, כי סומכים על יושרו והוא נחשב "ידו משגת". אבל יש דל אחר, שאין ידו משגת, שגם הלוואה אינו יכול להשיג, אין לו אשראי, והוא נקרא "ואין ידו משגת". לכן אמרו כאן "ואם דל הוא ואין ידו משגת", אפילו בהלוואה, דינו להביא קרבן עני. יש שפירשו בדרך צחות, מדובר פה בשני אנשים. הראשון הוא באמת עני, והשני הוא עשיר קמצן שאין ידו משגת, שאין ביכולתו להושיט את ידו לכיסו מרוב קמצנותו.

"ונתן הכהן מן השמן אשר על כפו על תנוך אוזן המטהר הימנית ועל בוהן ידו הימנית וכו' על מקום דם האשם" (י"ד - כ"ח)

לגבי מצורע עני כתוב "על מקום דם האשם", ואילו במצורע עשיר כתוב "על דם האשם", מדוע? בשו"ת "בנין שלמה" מבאר בשם ר' יעקב ברי"ט על דרך הצחות. הלכה היא שאדם יכול להביא את קרבן האשם היום, ואילו את לוג השמן מכאן ועד עשרה ימים. ואמנם, בגמ' במנחות [ט"ו] מובא, שמצווה להביא בו ביום. ולכן, עשיר שאין לו בעיה כספית, ודאי מביא ביום הקרבת האשם גם את לוג השמן. ולכן, כשהכהן נותן את השמן, עדיין הדם קיים באותו

ולמד עד כמה הרחיקה התורה מן השקר, אם הקדמת האמת, ולו כדי רגע אחד הרי זה בכלל "דובר שקרים", כיון שנראה כמשקר, על אחת כמה וכמה יש להתרחק משמץ של דבר שקר.

"כנגע נראה לי בבית וצוה הכהן ופנו את הבית" (י"ד - ל"ה)

שואל האלשיך, היה צריך להיות כתוב כנגע ראיתי בבית? ומתוך, יהודי שייסורים באים עליו, צריך לדעת כי זה חסד ה', מי יודע אם לא היה צריך להיות גרוע יותר? ממילא, כשבא אל הכהן, הוא צריך להודות לקב"ה ולומר: בעצם הצרעת היתה צריכה לבוא עליו בעצמו, והקב"ה עשה לו טובה ושם אותה בבית. "כנגע נראה לי בבית", מה שהיה צריך לבוא לי, בא בבית.

רבי חיים וויטאל^[ע"י עין הדעת טוב] שואל, מדוע כתוב "כנגע נראה לי בבית", ולא כתוב 'נגע' נראה לי בבית. ומבאר, האיש הרואה צרעת בביתו ידע שאין זה הנגע עצמו, אלא רק 'כנגע', כי הנגע עצמו הרי הוא עצם 'חטא הלשון' הנורא, אשר נחקק בעמקי נשמתו, והיא נשחתת על ידי אלו הדיבורים, וכלומר שבפגם הדיבור נעשה 'נגע' בפנימיות נפשו, וה'נגע' החיצוני אינו רק 'כנגע'.

הסבא מסלבודקא מבאר, אדם גם והמוני רואה את הרפש ואת הבוץ רק לאחר שנערמו לנגד עיניו ערימות ערימות, והוא נבהל ממראה עיניו. כך היא דרכו, את ריח הרע של העיפוש אינו מרגיש אלא לאחר שריח הסרחון פוצע את נחיריו. אבל התורה מתריעה על הסימנים הראשונים של נגע הצרעת, איזה שאור, כקרני חגבים או שהכספו פניו. מתכונתיה המהותיות של תורתנו הקדושה לגלות את הנגע קודם שנראית לעיני בשר ודם, "כנגע נראה לי בבית", משהו חשוד, וכבר "וצוה הכהן ופנו את הבית".

"וצוה הכהן ופנו את הבית וכו' ולא יטמא כל אשר בבית" (י"ד - ל"ה)

מדוע צריך לפנות את כל אשר בבית, אומר רבי יהונתן אייבשיץ, נגעים באים על הגול, ולכן ציוותה התורה להוציא החוצה את כל כלי הבית, שכל אחד יבוא ויכיר את גזלתו ויקחנה. ויש עוד לומר מוסר בזה, שהורתה לנו התורה לחוס על כלי החרס שצריכים שבירה אם נטמאו, וכפי שיעקב אבינו חס על פכים קטנים, כי צדיקים אין פושטים ידהם בגול, אבל החמסנים אינם חסים על דברים פעוטים. ורומזת לנו התורה, שישוב בתשובה שלימה, ויחדול מעושק ומגול, וילך בדרך הצדיקים שחסים אפילו על פכים קטנים.

"ופנו את הבית בטרם יבוא הכהן" (י"ד - ל"ה)

"בטרם יבוא הכהן" ולא יבוא הכהן קודם לכן, וכל כך למה? אומר הספורנו, כדי שבינתיים יהיה זמן תשובה ותפילה לבעלים, וזמן תפילה לכהן.

"ולא יטמא כל אשר בבית" (י"ד - ל"ה)

לא חסה התורה אלא על כלי חרס שאין להם טהרה במקוהו. [רש"י] שואל ה"אור החיים", מדוע ציוותה התורה לפנות את הבית לפני שהכהן מגיע, הרי אפשר לפנות אחרי שיבוא, לפני שיאמר שהוא טמא? אלא, לומדים מכאן עד כמה התורה חסה על ממונו של ישראל, הרי ברגע שהכהן אומר שהבית טמא, אסור יותר להתעכב וצריכים לפנות את הבית מיד, חששה התורה שמא מתוך בהילות יפנו רק את הדברים החשובים וישאירו את הדברים הפחות

כנען"? ומתוך, עונש נגעי בתים בא על מי שאוסף הון ורכוש וכסף וזהב הרבה לו, ובנה בתים טובים ורם לבבו ושכח את ה', ואמר "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה". שולח לו הקב"ה נגעים בביתו, ותהיה טהרתו על ידי הכהן, וכך יתעורר לדעת שהקב"ה הוא הנותן כח לעשות חיל, והכל בא לאדם בהשגחת וגזירת ה'. זהו שאמר התורה "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם", דהיינו באותו בית שתאמרו שהוא אחוזתכם ולא מהקב"ה. והוסיפה התורה "ובא אשר לו הבית", כלומר, זה שחושב שהבית שלו, ואינו יודע שאינו קניינו אלא מה' הוא, ויאמר לכהן: "כנגע נראה לי בבית", דהיינו המחשבה שחשבתי הוא "לי" היא הנגע, ויחזור בתשובה, ועל ידי זה יטהר הבית. כמה נפלא לפי זה הקשר בין שני הפסוקים: "כנגע נראה לי בבית", ומהו הנגע? "מרחוק ה' נראה לי", עצם מחשבתו שהקב"ה עומד מרחוק ואינו משגיח עליו ואין הוא המשפיע עליו כל טוב, זהו הנגע.

"כנגע נראה לי בבית" (י"ד - ל"ה)

כנגע, כ' הדמיון. המשנה בנגעים [פ"ב - מ"ה] אומרת, אפילו הוא ת"ח ויודע שזה נגע גמור, אסור לו לפסוק ולומר נגע אלא "כנגע" וכתב על זה ה"בעל הטורים", ב' במסורה, כנגע נראה לי בבית, ואיך: "מרחוק ה' נראה לי" [ירמיהו ל"א - ב]. לבאר שאפילו ת"ח ובקי בנגעים לא יאמר נגע אלא כנגע וזהו מרחוק נראה שיקח הדבר מרחוק ולא יפסוק לומר נגע.

בספר "גלילי זהב" שואל, מה ההבדל איך הוא אומר, הרי בין כה וכה אין לו אפשרות להכריע בדרך, וכל זמן שהכהן לא פוסק, הבית לא נגוע ואין פה שום טומאה? ומתוך, כתוב במשנה בשבת [פ"ב - מ"ה], "כחם על השמן כחם על הנר", שניהם בכ' הדמיון, ומדוע? מתרצים בשם הגר"א מוילנא, ע"פ הגמ' בביצה [ט"ז]. שאומרת, מזונותיו של אדם קצובים מראש השנה עד ראש השנה, חוץ מהוצאות שבת ויו"ט שאם מוסיף מוסיפים לו. א"כ, מה שהוא חס על השמן או על הנר, זה רק דמיון, שנדמה לו שהוא צריך לחוס, ובאמת אין לו לחוס שהרי מזמינים לו פרנסת הוצאה זו במיוחד.

ונראה, שזה טעם הפסוק בדברים [ט"ז - י"ז] "איש כמתנת ידו", שוב בכ' הדמיון, כלומר, כאילו זה מתנת ידו, שבאמת אין זו מתנת ידו, וכמו שכתוב בדברי הימים א' [כ"ט - י"ד] "כי ממך הכל ומידך נתנו לך". וכן הגמ' בשבת [נ"ה]. ובנדרים [ל"ב]. ועוד, "מידה כנגד מידה" ולא אמרו "מידה נגד מידה", הכוונה שאין הנמשל דומה בהחלט. דוגמא, המשנה באבות [ב' - א] אומרת, הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה, שאין להשוות לגמרי הפסד עולם הזה לשכר עולם הבא, שיפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה [אבות ד' - י"ז]. וכן "אעשה לו עזר כנגדו", אבל נגדו ממש זה רע מאוד. וזה שאמר בעל הבית "כנגע נראה לי", מודיע שאינו חושב שזה רע החלטי, שגם טובה טמונה בו, שעליו לגלות אוצרות טמונים.

לימוד נוסף למד הסבא מסלבודקא למד מלשון הכתוב כנגע. הדין הוא שהכהן בעצמו צריך לומר טמא, וגם אם הכהן הוא עם הארץ וסומך על בעה"ב שהוא תלמיד חכם, בכל זאת יאמר בעל הבית "כנגע", ואפילו שיש ביד בעה"ב להטעותו ובכך להציל את ביתו, אבל הוא עומד בניסיון ואומר את האמת, בכל זאת לא יאמר "נגע", משום שעדיין לא הוחלט הנגע והרי זה נראה כשקר. צא

ללמד את הסטודנטים ולא עזרה לחולה, או שיש בכך סתירה ל"שבועת הרופאים" שבה מתחייב הרופא שלא לגלות את מצבו הרפואי של החולה לאנשים זרים? ה"ציץ אליעזר" עונה, מצד השבועה אין בעיה, שהרי בשעת השבועה יודע כל רופא שידריך סטודנטים ליד מיטת החולה, וכך הרי גם הוא למד. וסברא נוספת, בכל חכמה יש את הכלל "ומתלמידי יותר מכולם", ועל ידי זה שמסביר להם ושואלים שאלות, לא פעם מתעורר גם אצל הרופא דבר חדש לתועלת רפואתו של החולה.

אבל מעיר ה"ציץ אליעזר" שלכאורה מראים לסטודנטים את גופו הגלוי של החולה, וגם מקומות נסתרים, האם אין בכך הלבנת פני החולה? מביא בעל "ציץ אליעזר" את דברי הנצי"ב ב"העמק דבר" בפסוק שלפנינו "להורות ביום הטמא וביום הטהור זאת תורת המצורע", ופירש הנצי"ב על פי דברי הראב"ד בתורת כהנים, ש"להורות" הכוונה שהכהן יהיה מורה בשעה שבא מעשה לפניו ויהיה קורא לתלמידיו להראות להם את צורת הנגע ופרטיו, בין ביום הטמא ובין ביום הטהור. וזה מה שמסיים הפסוק "זאת תורת הצרעת", ללמדנו שדין זה אינו בכל מקום, אלא רק בצרעת, כי באמת יש ביזיון גדול לאדם שיתקבצו תלמידים רבים ויביטו על בשרו ונגעו, ולכן ודאי שכיוצא בזה במקום אחר אסור לעשות, כי בכך מלבינים את פני השואל. אבל "זאת תורת הצרעת", שבכך תהיה לו כפרה על שהלבין הוא את פני חבריו. ומסיים ה"ציץ אליעזר" את תשובתו לרופא, מכאן יש ראייה שאסור להראות לסטודנטים את פצעי החולה משום איסור הלבנת פניו, ומן הראוי שהרופא ירצה את החולה שיסכים לכך, ואם מתנגד יש להימנע מלהביאם סמוך למיטתו.

"דברו אל בני ישראל ואמרתם אליהם" (ט"ו - ב')

בכל פרשת מצורע לא כתוב "דבר אל בני ישראל", ורק כאן כתוב "דברו אל בני ישראל". ואומר ה"משך חכמה", יתכן בגלל שהזב נשלח מחוץ לשני מחנות בלבד, ונשאר במחנה ישראל, אבל מצורע שנשלח מחוץ לשלוש מחנות, גם ממחנה ישראל, נפרד מן הכלל - "בדד ישב", וניתק הקשר בינו ובין כלל ישראל.

"וביום השמיני יקה לו שתי תורים וגו' ונתנם אל הכהן" (ט"ו - ד')

כאן נאמר 'ונתנם', ואילו לקמן גבי זבה נאמר 'והביאה אותם' ולא אמר 'ונתנתם אל הכהן'. לשון הבאה ולא לשון נתניה. מבאר רבי חיים קניבסקי זצ"ל בספרו "טעמא דקרא", יש הבדל בין זב לזבה, זבה אינה נותנת ישירות לתוך ידו של הכהן שהרי אמרו ז"ל [ע"י עירובין י"ח:] המרצה מעות מידה לידו וכו' לא ינקה מדינה של גיהנם. ואין לה אלא להביא. מה שאין כן הזב, הוא יכול לתתו לתוך ידו של הכהן.

"והזרתם את בני ישראל מטומאתם ולא ימותו בטומאתם בטמאם את משכני אשר בתוכם" (ט"ו - ל"א)

כותב רבי נח מיינדס, "את משכני" סופי תיבות בגימטריה ת"י, כנגד בית ראשון, "משכני" בגימטריה ת"כ, כנגד בית שני.

חשובים, לכן ציוותה התורה להציל כל אשר בבית בלי יוצא מהכלל, אפילו את הפכים הקטנים והפחותים בערכם. לפי רש"י, חסה התורה על כלי החרס שאין להם טהרה, ואמנם לפי ההסבר לעיל חסה התורה על כלי החרס הקטנים לא רק בגלל שאין להם טהרה, אלא בגלל שהם פחותים בחשיבותם ובערכם ואין איש חס עליהם.

"ונתן את הבית את אבניו ואת עצייו ואת כל עפר הבית והוציא אל מחוץ לעיר אל מקום טמא" (י"ד - מ"ה)

לכאורה מה חטא הבית שצריכים לנתצו ולשרבו לגמרי ולבנותו מחדש, בשלמא גופו של האדם זהו גוף החוטא וכן בגדיו טפלים הם לו אבל הבית מה שייכות יש לו לחטא ואיזה תיקון יהיה בניתוצו. אומר רבי יוסף לייב ננדיק מנובהרדוק, רואים מכאן שמעשיו של האדם משפיעים על סביבתו, על האנשים, על הבגדים וגם על הדומם בכוחם להשפיע. וכן מוכח בגמ' [קידושין מ"ט:], שם מובא עשרה קבים חכמה ירדו לעולם, תשעה לקחה ארץ ישראל ואחד כל העולם כולו וכו' "עשרה קבים גסות ירדו לעולם, תשעה נטלה עולם וכו' עשרה כשפים ירדו לעולם, תשעה נטלה מצרים וכו' עשרה קבים עזות ירדו לעולם, תשעה נטלה מישן וכו'. רואים אנו, כי טבע המקום, אפילו החלק הדומם, משפיע על האנשים שגרים בו. זוהי הנהגה שטבע הקב"ה בבריאה, כי הכל משפיעים על סביבתם. מעתה, אם חטאו דיירי הבית, הרי הם במעשיהם משפיעים השפעה רעה על קירות הבית על אבניו ועצייו, וכמו כל מחלה שיש לה השפעה המיוחדת לה, כך במחלת הנפש, עוונות הללו משפיעים באופן מיוחד על קלקול הבית, לכן בדין הוא "ונתן את הבית את אבניו ואת עצייו ואת כל עפר הבית".

"והזה אל הבית שבע פעמים" (י"ד - נ"א)

שואל ה"משך חכמה", מדוע בנגעי אדם הדין שמוזים על "יד" המצורע, ואילו בנגעי בתים מוזים על המשקוף? ומתריץ, הגמרא בערכין [ט"ז:] אומרת, שנגעים באים על צרות העין, ולכן מוזים על המשקוף שהוא פתח הבית, כדי ללמד אותנו שאל יהיה האדם צר עין, אלא ביתו יהיה פתוח לרווחה לכל נצרך. לעומת זאת, נגעי אדם באים על לשון הרע וליצנות, והגמ' בכתובות [ה:] אומרת, שאצבעות של אדם דומות ליתדות, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון, יניח אצבעותיו באוזניו. לכן מוזים על יד המצורע, כדי שיידע האדם להשתמש באצבעותיו באוזניו, כדי שלא ישמע לשון הרע.

"זאת התורה לכל נגע הצרעת" (י"ד - ד')

כתב בספר "דגל מחנה אפרים": "זאת התורה", התורה היא רפואה לכל המחלות ולכל המיחושים - "לכל נגע הצרעת", וכמו שהגמ' אומרת בעירובין [ג'ד:] חש בראשו יעסוק בתורה, חש בגרונו יעסוק בתורה, חש בכל גופו יעסוק בתורה.

"להורות ביום הטמא וביום הטהור זאת תורת הצרעת" (י"ד - נ"ז)

בשו"ת "ציץ אליעזר" [ח"ג סימן פ"א] מביא שאלה ששאל רופא מאחד מבתי החולים, האם יש היתר להדריך סטודנטים ליד מיטתו של חולה כשהמטרה

משה מזוועהיל, הוא לא ידע כיצד לנהוג בחג המצות, כי אביו נהג לאכול מצות מכונה, ואילו אצל זקנו הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל הקפידו על מצות יד. רבני ירושלים יעצו לו לשאול את פי הרבי מזוועהיל בעצמו. ברחימו ודחילו העלה את ספיקו על הנייר, ומסרו לידיו של רבי שלמה, אשר קרא את השאלה במהירות ותוך כדי דיבור ענה לו ברורות, "וכי סבור אתה שבשמים ישאלו אותך אם אכלת מצות מכונה או לא?! בשמים ישאלו אותך שתי שאלות: האם שמרת את עיניך מלהסתכל בראיות אסורות, והאם שמרת את פיך לבלתי תפגע חלילה ביהודי!"

כשסיפר רבי שלמה פרעשטיק את המעשה הזה לכמה אברכים, הם העירו, "אבל רבי שלמה לא ענה לך על השאלה בענין אכילת מצות מכונה!" כששמע רבי שלמה את הדבר, נסער ליבו בקרבו והוא זעק, "הוא לא השיב?! ודאי שהשיב! הוא לעג על כל החומרא כאשר הדבר נוגע באיסור דאורייתא של פגיעה ברגשות יהודי אחר. כי במקום פגיעה ברגשות יהודי אין מקום לשום חומרא בעולם! ושם היה אבי, שהיה עלול להפגע". (באר הפרשה - ילקוט מאיש לרעהו).

"והזרתם את בני ישראל מטומאתם ולא ימותו בטומאתם בטמאם את משכני אשר בתוכם" (ש"ו - ל"א)
בסוף פרשת שמיני ישנם מ"ז פסוקים שנאמר בהם איסור אכילת שרצים, ואילו בפרשיות תזריע ומצורע שעוסקות בדיני נגעים וצרעת הבאים על האדם בעוון לשון הרע, יש קנ"ז פסוקים, יותר מפי שלושה ממנין הפסוקים שנאמר בהם איסור וטומאת שרצים. מבאר בספר "מתנת ים" התורה באה ללמדנו, שחייב האדם להיזהר בדיבורים שמוציא מפיו, יותר ממה שהוא נזהר בדברים שמכניס לפיו.

האדמו"ר מהר"א מבעלזא אמר בשם הרה"ק מסטרעליסק (מובא בספר "אמרי קודש"), המונע את עצמו מלומר דיבור שעמד על שפתיו, נחשב לו הדבר כאילו התענה פ"ד תעניות, "אולם אני אומר", אמר האדמו"ר מהר"א מבעלזא, "שזה שווה עוד יותר מכך!"

לאחר נישואיו של הרה"ח רבי שלמה פרישטיק ז"ל, חתנו של הרה"ק רבי גדליה

לקבלת הגליון בדואר אלקטרוני יש

לשלוח בקשה לכתובת

mideshenb@gmail.com